

Eastern Europe Studies Centre
Est. 2006

2022 M. I-OJO KETVIRČIO ES ŠALIŲ ĮVYKIŲ IR PROCESŲ APŽVALGA

DOROTA SOKOLOVSKA, ADAM ROŽEVIČ

ES valstybių saugumo politikos pokyčiai vykstant Rusijos karui Ukrainoje

Santrauka

- 2022 m. balandį buvo pranešta apie tai, kad dalis JAV lėšų karinei infrastruktūrai plėtoti bus skirta Jungtinei Karalystei. Didžioji Britanija taip pat paskelbė įšaldžiusi didžiausio Rusijos banko turta ir nutrauksianti visas planuojamas šalies investicijas į Rusiją¹. Iki 2022 m. pabaigos ji sustabdys visą anglių ir naftos importą iš Rusijos. Be to, Jungtinė Karalystė sustiprins gynybinę pagalbą Ukrainai nauju 100 mln. svarų sterlingų vertės paramos paketu.
- Vokietijos kancleris paskelbė apie savo ketinimą sukurti ir į Konstituciją įrašyti specialų 100 mlrd. eurų vertės fondą, skirtą bundesverui. 2022 m. šalies vyriausybė padidins išlaidas gynybai iki 2 mlrd. eurų. Taip pat Vokietija padidins karinės paramos užsienio šalims fondą iki 2 mlrd. eurų, iš kurių daugiausia bus skirta Ukrainai, kad padėtų jai įsigyti ginklų. Vokietijos finansų ministerija pranešė, kad skyrė beveik 3 mlrd. eurų plaukiojantiems suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) importo terminalams įsigyti. Tačiau Vokietija kol kas nepritaria Europos Sąjungos iniciuotam draudimui importuoti rusišką naftą ir nepritaria mokėjimams rubliais už Rusijos energiją.

Dorota Sokolovska. Rytų Europos studijų centre (RESC) dirba projektų asistente, prie komandos prisijungė 2021 m. liepą. Ji padeda vykdyti projekcinę RESC veiklą, asistuoja renginiuose ir viešosiose ekspertų diskusijose. Taip pat prisideda kuriant analitinį turinį, yra kelių studijų bendraautorė. Pagrindinės temos: saugumas ir NATO aljansas.

Adam Roževič. Rytų Europos studijų centro politikos analitikas. Daugiausia dėmesio skiria Rytų Europos saugumui, ypač NATO ir JAV atgrasymo mechanizams regione, kovai su hibridinėmis ir konvencinėmis grėsmėmis iš Baltarusijos ir Rusijos. Jis taip pat nagrinėja regioninį saugumo bendradarbiavimą NATO ir ES dvišalės politikos kontekste.

- Per Prancūzijos prezidento rinkimus dėmesys gynybai šalyje buvo žymiai sumažėjęs. Vykstant karui Ukrainoje, Žano Kastekso (Jean Castex) vadovaujama vyriausybė nusprendė sumažinti ginkluotųjų pajėgų biudžetą 300 mln. eurų, iš jų daugiau kaip 200 mln. eurų turėjo būti skirta karinei įrangai įsigyti. Nors Prancūzija neskelbia detalios informacijos apie karinę pagalbą, pranešama, kad visa pagalba Prancūzijai kainavo 120 mln. eurų. Ši suma yra perpus mažesnė nei Estijos Ukrainai skirta parama.
- Lenkijos gynybos ministerijos vadovas patvirtino sutartį dėl trumpojo nuotolio oro gynybos elementų tiekimo pagal programą „Narew“. NATO rytiniame flange, įskaitant Lenkiją, dislokuojama vis daugiau Didžiosios Britanijos karių. Didžioji Britanija laikinai atsiųs į Lenkiją savo pažangiausią mobiliąją oro gynybos sistemą „Sky Sabre“, kad padėtų apsaugoti rytinį NATO flangą. Be to, Lenkijoje skirtingoms politinėms pažiūroms atstovaujančios partijos sutinka, kad sankcijos Rusijai turėtų būti griežtesnės. Lenkija taip pat sutiko būti viena iš galimo susitarimo, kuriuo būtų baigtas Rusijos ir Ukrainos karas, garantų. Į šią grupę taip pat įeis nuolatinės JT Saugumo Tarybos narės, o taip pat Turkija ir Vokietija.

Didžiųjų ES šalių požiūris į savo gynybos finansavimą

Jungtinė Karalystė

2022 m. balandį buvo pranešta apie tai, kad dalis JAV lėšų karinei infrastruktūrai plėtoti bus skirta Jungtinei Karalystei. Tai matyti iš JAV gynybos departamento biudžetinės užklauskos NATO, kurioje nurodyta, kad karinis aljansas įtraukė Jungtinę Karalystę į sąrašą šalių, kurios gaus 384 mln. dolerių investicijų specialiesiems ginklams saugoti². Čia visų pirma kalbama apie Jungtinės Karalystės galimybę savo teritorijoje saugoti branduolinius ginklus. Analogišką finansavimą taip pat gaus Belgija, Vokietija, Italija, Nyderlandai ir Turkija. Jose JAV saugo maždaug 150 amerikietiškių gravitacinių branduolinių bombų B-61 pagal „NATO Nuclear Sharing“ programą.

Be to, Jungtinės Karalystės gynybos sekretorius Benas Volesas (Ben Wallace) paskelbė naują Jungtinės Karalystės gynybos strategiją, skirtą Arkties regionui³. Buvo pavišinti planai apsaugoti povandeninę infrastruktūrą ir užtikrinti laivybos laisvę tarptautinėse jūrose ir išskirtinėse ekonominėse zonose Arkties regione. Strategijoje išdėstyti Jungtinės Karalystės įsipareigojimai NATO, pavyzdžiui, didinti Jungtinės Karalystės mokymus ir operacijas šiame regione kartu su sąjungininkais ir tarptautiniais partneriais. Jungtinė Karalystė taip pat investuos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą,

kad regione būtų sukurti tvarūs ir modernizuoti gynybiniai pajėgumai. Įgyvendinama naująją strategiją, Jungtinė Karalystė ir toliau periodiškai vykdyt Karališkojo karinio jūrų laivyno veiklą Tolimojoje Šiaurėje. Strategijoje taip pat akcentuojamas paramos Arkties regiono sąjungininkams didinimas, kad būtų išsaugotas Arkties regiono stabilumas ir saugumas.

Vokietija

Vasario 27 d. Vokietijos kancleris paskelbė apie ketinimą sukurti ir į Konstituciją įrašyti specialų 100 mlrd. eurų vertės fondą, skirtą bundesverui. Tai leis šiai sumai netaikyti vadinamojo biudžeto stabdžio. Be to, ateinančiais metais išlaidos gynybai, įskaitant šį fondą, turi būti ne mažesnės nei NATO šalių deklaruoti 2 % BVP. Prognozuojama, kad tokiu atveju ši suma sieks apie 75 mlrd. eurų, todėl Vokietijos išlaidos gynybai taps didžiausios Europoje ir trečios didžiausios pasaulyje (po JAV ir Kinijos)⁴. Vis dėlto nereikėtų pamiršti, kad specialusis fondas yra sukurtas *ad hoc* ir skirtas vienkartiniam projektui, kuriuo siekiama atkurti Vokietijos ginkluotųjų pajėgų operacinį pajėgumą.

Taip pat Vokietijos finansų ministras Kristianas Lindneris (Christianas Lindneris) patvirtino, kad 2022 m. šalies vyriausybė padidins išlaidas gynybai iki 2 mlrd. eurų⁵. Vokietija savo gynybinę programą „Capability Initiative“ pradėjo vykdyti 2016 m., tačiau jai skiriamos lėšos buvo naudojamos ne tik kariuomenei, bet ir policijai, nelaimių kontrolės agentūroms finansuoti. Dabar dėl

karo Ukrainoje fondas bus smarkiai didesnis – pranešama, kad parama Ukrainai sudarys daugiau nei 1 mlrd. eurų. Sprendimas buvo priimtas spaudžiant Kyjivui, kad Berlynas paspartintų sunkiosios ginkluotės tiekimą, ruošiantis numatomam didelio masto Rusijos puolimui šalies rytuose. Vokietija yra tiekusi Ukrainai karinių atsargų, įskaitant granatas, priešlėktuvines raketas, kulkosvaidžius ir šaudmenis, bet ne sunkiąją ginkluotę, pavyzdžiui, tankus, sraigtasparnius ir naikintuvus.

Vokietijos vyriausybė pranešė, kad šalies pareigūnai svarsto, ar pirkti Izraelio priešraketinę sistemą „Arrow 3“⁶. Pranešime priduriama, kad Vokietija turi iš naujo apsvarstyti Rusijos keliamas grėsmes dėl karo Ukrainoje. Tačiau kol kas, pasak vyriausybės atstovo spaudai Štefeno Heberstreito (Steffen Hebestreit), kanclerio Olafo Šolco (Olaf Scholz) vyriausybė yra tik „preliminarioje diskusijų stadijoje“. Pats Šolcas sakė, kad priešraketinės sistemos įsigijimas „yra neabejotinai vienas iš dalykų, apie kuriuos diskutuojame, ir tam yra rimta priežastis“.

Prancūzija

Vykstant karui Ukrainoje, Žano Kastekso vadovaujama vyriausybė nusprendė sumažinti ginkluotųjų pajėgų biudžetą 300 mln. eurų, iš jų daugiau kaip 200 mln. eurų turėjo būti skirta karinei įrangai įsigyti⁷. Šis sprendimas, be abejo, atsiliepė visoms ministerijoms, tačiau labiausiai Ginkluotųjų pajėgų ministerijai, nes žymiai sumažintos jai skirtos lėšos. Vyriausybė tikina, kad toks biudžeto apkarpymas yra tik laikinoji priemonė, o sutaupytos lėšos bus panaudotos naujam atsparumo planui, kuriuo siekiama kompensuoti ekonominius Ukrainos konflikto padarinius, finansuoti.

Iš dviejų labiausiai gynybą finansuojančių Europos šalių – Jungtinės Karalystės ir Prancūzijos – pastaroji nepaskelbė, ar planuoja didinti savo gynybos biudžetą⁸. Prancūzijos politiniame gyvenime 2022 m. pirmajame ketvirtyje dominavo respublikos prezidento rinkimų kampanija. Dabartinis prezidentas Emanuelis Makronas (Emmanuel Macron) yra sakęs, kad jei laimės antrąją kadenciją, padidins gynybos

biudžetą. Jam vadovaujant, nuo 2017 m. išlaidos gynybai kasmet didėjo po 1,7 mlrd. eurų, šiemet jos pasiekė 40,9 mlrd. eurų ribą⁹. Per Makrono kadenciją Prancūzijos išlaidos gynybai padidėjo bendrai 7 mlrd. eurų, planuojama jas pakelti iki 2 % BVP. Apžvalgininkai teigia, kad Makrono perrinkimas reikš realią bendradarbiavimo ir investicijų į Europos saugumą ir gynybą didinimo tikimybę, ypač su nauja proeuropietiška Vokietijos vyriausybe. Per antrąją kadenciją E. Makronas beveik neabejotinai sieks suformuoti bendrą europinį atsaką į Rusijos veiksmus ir užtikrinti pagalbą Ukrainai.

Kraštutinė dešinioji kandidatė į prezidentus Marina Le Pen (Marine Le Pen) per rinkimų kampaniją perspėjo nesiųsti daugiau ginklų į Ukrainą ir paragino atkurti glaudesnius santykius tarp NATO ir Rusijos, kai tik baigsis karas Ukrainoje. Paklausta apie karinę pagalbą Ukrainai, Le Pen sakė, kad ir toliau skirs paramą gynybai ir žvalgybai, tačiau dėl tiesioginio ginklų tiekimo jos nuomonė santūresnė: „Riba tarp pagalbos ir tapimo bendrakariaujančia šalimi yra plona.“ Le Pen reiškė susirūpinimą dėl šio konflikto eskalavimo, nes tai gali įtraukti daugybę šalių¹⁰.

Lenkija

Lenkijos gynybos ministerijos vadovas patvirtino sutartį dėl trumpojo nuotolio oro gynybos elementų tiekimo pagal programą „Narew“¹¹. Susitarimą pasirašė Lenkijos išdas, kuriam atstovauja Ginkluotojų pajėgų agentūra, ir konsorciumas „PGZ-Narew“. Bendradarbiaujant su šalies ir užsienio gynybos pramone, buvo priimtas sprendimas įsigyti CAMM efektorių sistemos elementų ir toliau integruoti į lenkišką infrastruktūrą. Pagal sutartį bus įsigyti du trumpojo nuotolio oro gynybos sistemos ugnies vienetai: pirmasis Lenkijos kariuomenei bus pristatytas jau šių metų rugsėjį, antrasis bus perduotas 2022–2023 m. sandūroje. Sutartyje numatyta, kad kartu su oro gynybos sistemomis bus įsigytas ir mokymo bei logistikos priemonių paketas ir rangovo parama naudojant karinę įrangą.

Didelė naujovė Lenkijos įstatymų lauke – naujai įvestas įstatymas dėl „Tėvynės gynybos“. Jis išplės darbo teisių paketą, skirtą Lenkijos kariuo-

menės ir teritorinės gynybos pajėgų kariams bei jų šeimoms. Pagal įstatymą, į tarnybą pašauktiems asmenims bus suteiktos didesnės teisės, apsaugančios juos nuo atleidimo iš darbo¹². Kai kurios iš šių nuostatų bus taikomos ir jų sutuoktiniams. Tačiau pagrindinė „Tėvynės gynybos“ įstatymo, kuris įsigaliojo 2022 m. balandžio 23 d., idėja – padidinti Lenkijos kariuomenę ir jos gynybos biudžetą.

NATO rytiniame flange, įskaitant Lenkiją, dislokuojama vis daugiau Didžiosios Britanijos karių. Šių metų vasarį ministrui Marjušui Blaščakui (Mariusz Blaszczak) lankantis Londone buvo nuspręsta į šią dalį atsiųsti dar 350 britų karių¹³. Be to, Jungtinės Karalystės kariuomenės inžinieriai padeda Lenkijos kariams saugoti sieną su Baltarusija, remontuoja sugadintas tvoras ir prižiūri pasienio ruožo privažiavimo kelius. Britų kariai, dislokuoti Lenkijoje, taip pat priklauso tarptautiniam batalionui „eFP“ (angl. *Enhanced Forward Presence*). Be to, į Lenkiją turėtų atvykti 250 JAV „Abrams“ tankų. Taigi Lenkijos kariuomenė turės vienus didžiausių NATO šarvuotos sunkiosios technikos pajėgumus Europoje (panašų kiekį turi ir Graikija). Iš viso lenkai turės daugiau nei 1 100 tankų, tačiau trečdalį jų sudaro pasenę T-72, kurie, kaip teigiama, galėtų būti perduoti Ukrainai.

Kaip praneša „Gazeta Prawna“, Didžioji Britanija laikinai atsiųs į Lenkiją savo pažangiausią mobiliąją oro gynybos sistemą „Sky Sabre“, kad padėtų apsaugoti rytinį NATO flangą¹⁴. Sistema „Sky Sabre“, kuri pakeitė 1970-aisiais sukurtą „Rapier“, britų kariuomenėje pradėta naudoti tik praėjusių metų pabaigoje ir iki šiol buvo naudojama tik Folklando saloms ginti. Analogišką sistemą, skirtą jūrai, jau ketverius metus sėkmingai naudoja Karališkasis jūrų laivynas.

Požiūris į sankcijas Rusijai

Jungtinė Karalystė

Jungtinės Karalystės vyriausybė paskelbė įšaldžiusi didžiausio Rusijos banko turtą ir nutraukianti visas planuojamas šalies investicijas į Rusiją¹⁵. Be to, buvo pranešta, kad Jungtinė Karalystė iki 2022 m. pabaigos nutrauks visą an-

glių ir naftos importą iš Rusijos. Londonas taip pat pasisako už sankcijų griežtinimą ir žada imtis veiksmų prieš oligarchus ir strategines Rusijos pramonės šakas.

2022 m. balandžio 14 d. buvo įvesta nauja dalis prekybinių sankcijų prieš Rusiją. Naujosios priemonės apima su naftos perdirbimu susijusias prekes ir technologijas, kvantinės kompiuterijos ir pažangiųjų medžiagų prekes ir technologijas¹⁶. Dabar jas draudžiama eksportuoti, tiekti ar perduoti į Rusiją arba naudoti Rusijoje arba su Rusija susijusiam asmeniui, taip pat draudžiama teikti susijusią techninę pagalbą, finansines ir tarpininkavimo paslaugas. Sankcijos taip pat apima tam tikras prabangos prekes, kurias dabar draudžiama eksportuoti, tiekti ar perduoti į Rusiją ar su Rusija susijusiam asmeniui arba naudoti Rusijoje. Draudimas taip pat galioja geležies ir plieno gaminiams, kurių kilmės šalis yra Rusija arba kurie siunčiami iš Rusijos.

Kalbant apie asmenines sankcijas, Jungtinės Karalystės finansinių sankcijų įgyvendinimo biuras (OFSI) paskelbė informaciją apie dar 206 asmenis, įtrauktus į Jungtinės Karalystės su Rusija susijusį turto įšaldymo sąrašą¹⁷. Kaip teigiama Užsienio reikalų, sandraugos ir plėtros biuro pranešime spaudai, tarp jų yra 178 separatistai iš Donecko ir Luhansko sričių, 6 oligarchai, jų artimi bendrininkai ir darbuotojai, taip pat dar 22 asmenys, įtraukti į sąrašą pagal Jungtinės Karalystės „skubiąją procedūrą“, remiantis tuo, kad jiems taikomos ES, JAV ar kitų sąjungininkių nustatytos turto įšaldymo priemonės.

Vokietija

Vokietijos finansų ministerija pranešė, kad skyrė beveik 3 mlrd. eurų plaukiojantiems suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) importo terminalams įsigyti¹⁸. Ši suma yra numatyta artimiausiam dešimtmečiui, bus išnuomoti arba nupirkti bent 4 SGD plaukiojantys terminalai. Po Kremliaus surengtos karinės invazijos į Ukrainą Vokietija pažadėjo sumažinti savo priklausomybę nuo Rusijos gamtinių dujų. Taigi Berlynas siekia padidinti dujų tiekimą iš pagrindinių eksportuotojų – Kataro, Jungtinių Valstijų ir Australijos. Tačiau šalis neturi importo terminalų dujoms,

kurios atkeliauja laivais, priimti. Tikėtina, kad nuolatiniai įrenginiai galės būti pastatyti tik 2026 m., o plaukiojantys terminalai galėtų būti pastatyti Šiaurės jūros arba Baltijos jūros uostuose daug greičiau, dar artėjant būsimum žiemos sezonui.

Kaip praneša agentūra „Reuters“, cituodama vokiečių vyriausybės atstovą, Vokietija kol kas nepitaria Europos Sąjungos inicijuotam draudimui importuoti rusišką naftą ir nepitaria mokėjimams rubliais už Rusijos energiją¹⁹. A. Lindneris pasiūlė, kad vietoj bendro draudimo importuoti visą energiją iš Rusijos ES galėtų atskirai nagrinėti naftos, anglių ir dujų klausimus, nes alternatyvių kiekvieno iš iškastinio kuro rūšių tiekėjų teks ieškoti individualiai. Kiekvieno iš pakaitalų paieška gali vykti savo tempu, todėl nenorima iškart atsisakyti visų energijos šaltinių, perkamų iš rusų. Juolab kad vokiški prekybiniai ryšiai su Rusija apima ne tik dujas ir naftą, bet ir tiesiogiai su energetika nesusijusias sritis. Cituojant POLITICO, prekyba apima sritis „nuo mercedesų iki dribsnių“. Praėjusiais metais bendra prekybos su Rusija suma siekė 60 mlrd. eurų, ši šalis tapo vokiečių didžiausia iš buvusio sovietinio bloko prekybos partnere, esančia už Europos Sąjungos ribų²⁰. Tai patvirtina kritiką, kad nuo 2014 m. taikomos Vakarų sankcijos beveik nepakeitė Rusijos ir Vokietijos prekybos tendencijų.

Prancūzija

Palyginti su kitomis didžiosiomis Europos ekonomikomis, Prancūzija nėra ypač priklausoma nuo rusiškų dujų ir naftos. Pavyzdžiui, Vokietija ir Italija iš Rusijos importuoja apie 40–50 % dujų, o Prancūzijai tenkanti rusiškų dujų dalis sudaro tik 25 %. Jos pagrindinė tiekėja yra Norvegija²¹. Prancūzijos vyriausybė išreiškė norą uždrausti rusiškos naftos importą: finansų ministras Brunas Le Meras (Bruno Le Maire) pareiškė, kad Prancūzija „yra pasirengusi žengti toliau ir nuspręsti uždrausti naftos importą“. Jis pridūrė esąs „giliai įsitikinęs, kad kiti žingsniai ir kitos diskusijos bus sutelktos į šį rusiškos naftos draudimo klausimą“.

Be to, Le Meras pastebėjo, kad, Prancūzijos nuomone, įvestos sankcijos dėl Kremliaus pradėto karo Ukrainoje kenkia Rusijos ekonomikai

ir pačiam prezidentui Vladimirui Putinui, ir pridūrė, kad draudimas importuoti rusišką naftą ir dujas į Europos Sąjungą išlieka viena iš Paryžiaus ir visos ES galimybių²². Juolab kad balandžio pradžioje E. Makronas pareiškė, jog reikia naujo sankcijų Rusijai etapo. Jo nuomone, jau dabar yra aiškių požymių, kad Rusijos karinės pajėgos yra atsakingos už civilių žudynes Bučos mieste Ukrainoje. „Dėl to, kas įvyko Bučoje, reikia naujo sankcijų etapo ir labai aiškių priemonių“, – sakė E. Makronas²³.

Lenkija

Lenkijoje skirtingoms politinėms pažiūroms atstovaujančios partijos sutinka, kad sankcijos Rusijai turėtų būti griežtesnės²⁴. Lenkijos parlamentaras Radoslavas Fogelis (Radoslawas Fogielis) iš Teisės ir teisingumo partijos atkreipė dėmesį, kad pats sankcijų taikymo būdas yra svarbus. Jo nuomone, svarbu daryti spaudimą Rusijai vis tikslingesnėmis ir svarbiausia, veiksmingomis sankcijomis. Jos būtų tokios tuo atveju, jei sankcinių priemonių būtų imtasi kartu tiek Europos Sąjungos, tiek visų Vakarų šalių mastu. Europarlamentaras Pavelas Kovalis (Pavel Kowal) iš „Piliečių platformos“ sakė, kad Lenkija turėtų būti sankcinės politikos priešakyje. Lenkų politikų nuomonė dėl sankcijų sutampa – jie ragina įvesti draudimą tiek rusiškomis dujoms, tiek naftai. Kovalio nuomone, „tai susiję su mūsų saugumu, kiekvienos lenkų šeimos saugumu po 2–3 metų. Todėl turime toliau taikyti sankcijas, net jei kiti to nenori.“ Tačiau Lenkijos užsienio reikalų ministerijos vadovo pavaduotojas Simonas Sinkovskis (Szymon Szykowski) teigė, kad įmanoma įvesti embargo akmens anglims iš Rusijos, tačiau to poveikis būtų simbolinis. Sankcijos įvedamos ne tam, kad būtų „šūvis į dešimtuką“, o padarytų rimtą žalą Rusijos ekonomikai²⁵. Todėl Lenkija reikalauja, kad sprendimai dėl sankcijų būtų priimami ES lygmeniu.

Lenkijos verslininkų ir darbdavių asociacija mano, kad Lenkijos transporto sektorius galės be didesnių problemų veikti be kelionių į Rusiją ir Baltarusiją. Asociacijos teigimu, balandį įvestas dar vienas ES sankcijų Rusijai paketas, įtraukiantis draudimą prekes vežti naudojantis

rusiškais ir baltarusiškais sunkvežimiais, yra žingsnis tinkama linkme²⁶. Tačiau organizacija nemato jokių kliūčių, kad transporto blokada turėtų veikti ir atvirkščiai, t. y. kad Europos, įskaitant Lenkijos, transporto įmonės nevežtų prekių į Rusiją ir Baltarusiją.

Svarbus aspektas – Rusijos ginklų pardavimas. Nors visiškai sustabdyti Rusijos ginklų pardavimą atrodo neįmanoma, Lenkija gali pasiūlyti ES valstybėms narėms pradėti diskusiją šiuo klausimu ir pasiūlyti pavesti ES Tarybos teisės tarnyboms išnagrinėti antrinių sankcijų, parengtų pagal JAV CAATSA įstatymą, įvedimą. PISM teigimu, kol bus priimtos šios nepaprastosios priemonės, ES gali visapusiškai bendradarbiauti su JAV plačiai įgyvendinant JAV prekybos rusiškais ginklais apribojimus, stiprinant politinį spaudimą trečiosioms šalims ir padedant kovoti su kontrabanda²⁷. Dėl šių veiksmų Rusijai turėtų būti sunkiau eksportuoti ginklus, o tai padarytų politinės ir ekonominės žalos.

Karinė ir politinė parama Ukrainai

Jungtinė Karalystė

Jungtinė Karalystė sustiprins gynybinę pagalbą Ukrainai nauju 100 mln. svarų sterlingų vertės paramos paketu. Naujasis paketas apima daugiau prieštankinių raketų ir priešlėktuvinės gynybos sistemų, taip pat neletalinės amunicijos, pavyzdžiui, šalmų, neperšaujamųjų liemenių ir naktinio matymo akinių²⁸. Detaliau, paramą sudarys daugiau nei 800 prieštankinių raketų NLAW, papildomos prieštankinės sistemos „Javelin“, prieštankinė amunicija, oro gynybos sistemos „Starstreak“. Šis paketas buvo parengtas konsultuojantis su Ukrainos ginkluotosiomis pajėgomis siekiant užtikrinti, kad paketas atitiktų jų karinius poreikius. Tai papildys jau anksčiau Jungtinės Karalystės skirtą pagalbą Ukrainai: 350 mln. svarų sterlingų vertės karinę paramą ir apie 400 mln. svarų sterlingų kainavusią ekonominę ir humanitarinę paramą. Pasak Jungtinės Karalystės išdo, Londonas sudaro sąlygas remti Ukrainą jos gynybinių pajėgumų srityje finansuojant eksportą iki 3,5 mlrd. svarų sterlingų²⁹.

Didžiosios Britanijos gynybos sekretorius Benas Volesas taip pat atkleidė, kad Vakarų šalis per specialią paramos teikėjų konferenciją susitarė siūsti Ukrainai šarvuočius ir tolimojo nuotolio artilerijos sistemas³⁰. Susitikime dalyvavo daugiau nei 35 šalių atstovai, įskaitant JAV. Renginį suorganizavęs Volesas teigė, kad į Ukrainą bus siunčiama „daugiau letalinės ginkluotės“, tačiau į ją nebus įtraukti tankai ar kai kuri kita ginkluotė, kurios buvo paprašęs Ukrainos prezidentas Volodymyras Zelenskis. Jis sakė, kad Ukrainai reikia ilgesnio nuotolio artilerijos, kad galėtų atremti Rusijos atakas prieš Ukrainos miestus, įskaitant Mariupolį, kuris vis dar apšaudomas.

Vokietija

Vokietija padidins karinės paramos užsienio šalims fondą iki 2 mlrd. eurų, iš kurių daugiausia bus skirta Ukrainai, kad padėtų jai įsigyti ginklų³¹. Finansų ministras Kristianas Lindneris paskelbė, kad Vokietija padidins savo „Ertüchtigungshilfe“ – finansinės paramos priemonę, skirtą šalių partnerių karinėms ir saugumo pajėgoms stiprinti. Jis pridūrė, kad „šios lėšos didžiąja dalimi bus skirtos Ukrainai“. Praėjusiais metais fondo vertė siekė 225 mln. eurų. Didesnė užsienio karinė pagalba bus įtraukta į šių metų papildomą Vokietijos biudžetą.

Vis dėlto Vokietijos gynybos ministrė Kristina Lambrecht (Christine Lambrecht) pareiškė, kad beveik nemato galimybių tiekti Ukrainai ginklų ir įrangos tiesiogiai iš Vokietijos karinių atsargų. Siekiant išlaikyti Vokietijos gynybinį pajėgumą, ateityje vis dažniau teks tiekti prekes Ukrainai tiesiogiai per ginklų pramonę. „Savo veiksmus šiuo klausimu deriname tiesiogiai su Ukraina, tačiau kalbant apie ginklų tiekimą iš bundesvero atsargų turiu kalbėti sąžiningai, dabar jau pasiekėme ribą, – sakė ministrė. – Vokietijos kariuomenė ir toliau turi būti pajėgi užtikrinti nacionalinę ir aljanso gynybą.“³²

Prancūzija

Prancūzijos gynybos ministrė Florans Parli (Florence Parly) pranešė, kad nuo konflikto pradžios Prancūzija perdavė Ukrainai karinės

įrangos už daugiau nei 100 mln. eurų ir žada tai daryti toliau³³. Tačiau, nors sulaukė žiniasklaidos priemonių užklausų, Eliziejus ir Ginkluotųjų pajėgų ministerija vis dar nepaskelbė tikslių duomenų, detalizuojančių ginklų tiekimą Ukrainai. Kalbant apie pristatytos įrangos pobūdį, Ginkluotųjų pajėgų ministerija nurodė, kad tai yra „apsaugos priemonės, optinė įranga, ginklai ir šaudmenys bei ginklų sistemos, atitinkančios Ukrainos poreikius“.

Čia pastebimas akivaizdus kontrastas su kitomis Europos valstybėmis. Nors Prancūzija neskelbia detalios informacijos apie karinę pagalbą, dienraštis „L’Opinion“ pranešė, kad visa pagalba Prancūzijai kainavo 120 mln. eurų, ją turėjo sudaryti perduotos raketos, daromos palpydovinės nuotraukos ir ukrainiečių karių mokymas³⁴. Ši suma yra perpus mažesnė nei Estijos Ukrainai skirta parama – 240 mln. dolerių. Pastebėtina, kad Estijos ekonomika yra beveik 100 kartų mažesnė už Prancūzijos.

Lenkija

Lenkija kartu su Jungtinės Karalystės ginkluotosiomis pajėgos, JAV ir kitais tarptautiniais partneriais 2022 m. balandį Štutgarte įsteigė Tarptautinį donorų koordinavimo centrą³⁵. Jame bus derinama kiekvienos iš šalių skiriama parama Ukrainos kariuomenei, įskaitant letalinę ginkluotę. Norint išlaikyti paramą, taip pat ir humanitarinę, net pasibaigus intensyviems kariniams susirėmimams Ukrainoje, būtina suprasti, kad Lenkija šioje veikloje atlieka ypatingą logistinio centro vaidmenį.

Be to, Lenkija sutiko būti viena iš galimo susitarimo, kuriuo būtų baigtas Rusijos ir Ukrainos karas, garantų. „Gazeta Prawna“ praneša, kad į šią grupę taip pat įeis nuolatinės JT Saugumo Tarybos narės, o taip pat Turkija ir Vokietija³⁶. Šią informaciją patvirtino Volodymyro Zelenskio administracijos vadovo pavaduotojas Andrijus Sybiha. Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos iniciatyva sudaryta ES ir Ukrainos tyrimo grupė taip pat tiria karo nusikaltimus ir nusikaltimus žmoniškumui³⁷.

Lenkijos ministras pirmininkas Mateušas Moravieckis (Mateuš Moraviecki) kovą paskelbė 10 punktų planą Ukrainai išgelbėti, parengtą kartu su Slovėnija ir Čekija³⁸. Kai kurie siūlymai pastaruoju metu buvo įgyvendinti. Pasak jo, pirma, reikia atjungti visus Rusijos bankus nuo tarptautinės mokėjimų sistemos SWIFT. Priešingu atveju Rusijos ekonomika galės pernelyg greitai prisitaikyti prie naujų sąlygų. Antra, būtina įgyvendinti bendrą prieglobsčio politiką Rusijos kariams, atsisakantiems tarnauti nusikalstamam Maskvos režimui. Trečia, siūloma visiškai sustabdyti Rusijos propagandą Europoje. Ketvirta, Moravieckis aktyviai siūlė blokuoti Rusijos laivų įplaukimą į ES uostus (tai buvo nuspręsta V sankcijų pakete). Penkta, tokia pati blokada turi būti taikoma kelių transportui į Rusiją ir iš jos. Šešta, sankcijos turi būti taikomos ne tik oligarchams, bet ir visai jų verslo aplinkai. Septinta, siūloma sustabdyti vizų išdavimą visiems Rusijos piliečiams, norintiems atvykti į ES. Aštunta, sankcijas taip pat būtina įvesti visiems V. Putino partijos „Vieningoji Rusija“ nariams. Devintas punktas kalba apie visišką draudimą į Rusiją eksportuoti technologijas, kurios gali būti panaudotos karui. Sąrašas baigiamas siūlymu Rusiją pašalinti iš visų tarptautinių organizacijų.

Šaltiniai

- ¹ Jungtinės Karalystės vyriausybės pranešimas, „[UK imposes sweeping new sanctions to starve Putin’s war machine](#)“, 2022-04-06.
- ² Business Insider, „[US to Upgrade Its Nuclear Weapons’ Facilities in UK: Biden Military Docs \(businessinsider.com\)](#)“, 2022-04-16.
- ³ Jungtinės Karalystės vyriausybės pranešimas, „[Defence Secretary announces new UK Defence Arctic Strategy in Norway](#)“, 2022-03-29.
- ⁴ The Polish Institute of International Affairs, „[Zmiany w polityce obronnej Niemiec po rosyjskiej agresji na Ukrainę](#)“, 2022-04-11.
- ⁵ Deutsche Welle, „[Ukraine war: Germany boosts military aid budget to €2 billion – as it happened](#)“, 2022-04-15.
- ⁶ POLITICO, „[Germany debates buying Israeli missile defense system](#)“, 2022-03-28.
- ⁷ La Tribune, „[Guerre en Ukraine: quand les budgets mondiaux de défense augmentent, la France réduit le sien](#)“, 2022-03-27.
- ⁸ Breaking Defense, „[Seven European nations have increased defense budgets in one month. Who will be next?](#)“, 2022-03-22.
- ⁹ PBS, „[Here’s why France’s presidential election this weekend has ripple effects across the world](#)“, 2022-04-08.
- ¹⁰ AP News, „[France’s Le Pen warns against sending weapons to Ukraine](#)“, 2022-04-13.
- ¹¹ Lenkijos Respublikos vyriausybės pranešimas, „[NAREW wzmocni obronę polskiego nieba już w tym roku - Ministerstwo Obrony Narodowej](#)“, 2022-04-14.
- ¹² Bankier.pl, „[Prawo nie pozwoli zwolnić żołnierza oraz jego małżonka](#)“, 2022-04-16.
- ¹³ Lenkijos Respublikos vyriausybės pranešimas, „[Polsko-brytyjska współpraca wojskowa wzmocnia wschodnią flankę NATO - Ministerstwo Obrony Narodowej](#)“, 2022-03-17.
- ¹⁴ Gazeta Prawna, „[Wielka Brytania wyśle do Polski system obrony przeciwlotniczej Sky Sabre](#)“, 2022-02-23.
- ¹⁵ Jungtinės Karalystės vyriausybės pranešimas, „[UK imposes sweeping new sanctions to starve Putin’s war machine](#)“, 2022-04-06.
- ¹⁶ Jungtinės Karalystės vyriausybės pranešimas, „[NTE 2022/14: introduction of additional sanctions against Russia](#)“, 2022-04-14.
- ¹⁷ Lexology, „[Sanctions tracker - latest developments in UK and EU sanctions against Russia](#)“, 2022-04-13.
- ¹⁸ Deutsche Welle, „[Ukraine war: Germany boosts military aid budget to €2 billion – as it happened](#)“, 2022-04-15.
- ¹⁹ Reuters, „[Germany rejects EU oil embargo on Russia at the moment](#)“, 2022-04-13.
- ²⁰ POLITICO, „[How Germany Inc. played Russian roulette – and lost](#)“, 2022-04-13.
- ²¹ Euronews, „[Ukraine war: Where does each EU country stand on cutting off Russian oil and gas?](#)“, 2022-04-22.
- ²² The Economic Times, „[France doesn’t rule out energy sanctions against Russia, says Bruno Le Maire](#)“, 2022-03-20.
- ²³ Reuters, „[Bucha killings demand new sanctions on Russia, Macron says](#)“, 2022-04-04.
- ²⁴ Polskie Radio, „[Polscy politycy o sankcjach na Rosję: muszą być silne i zdecydowane](#)“, 2022-04-16.
- ²⁵ Gazeta Prawna, „[Dlaczego Polska nie wprowadzi embarga na węgiel z Rosji? Wiceszef MSZ: Nie jesteśmy zainteresowani strzałami na wiat](#)“, 2022-03-23.
- ²⁶ Wprost, „[ZPP. Sankcje powinny objąć cały transport do Rosji i Białorusi. Także ten z Polski](#)“, 2022-04-14.
- ²⁷ The Polish Institute of International Affairs, „[Możliwości UE w zakresie ograniczenia eksportu uzbrojenia przez Rosję](#)“, 2022-04-13.

- ²⁸ Jungtinės Karalystės vyriausybės pranešimas, „[UK to bolster defensive aid to Ukraine with new £100m package](#)“, 2022-04-08.
- ²⁹ Defense News, „[British budget outlook touts weapon deliveries for Ukraine’s defense](#)“, 2022-03-23.
- ³⁰ Guardian, „[West to send ‘more lethal aid’ to Ukraine, UK defence secretary says](#)“, 2022-03-31.
- ³¹ POLITICO, „[Germany promises to boost military aid to Ukraine](#)“, 2022-04-16.
- ³² Deutsche Welle, „[Germany: Bundeswehr arms deliveries to Ukraine ‘reached a limit’](#)“, 2022-04-09.
- ³³ Euractiv, „[La France a livré 100 millions d’euros d’armes à l’Ukraine](#)“, 2022-04-15.
- ³⁴ The Washington Post, „[The big role that small countries are playing in supplying Ukraine](#)“, 2022-04-14.
- ³⁵ Jungtinės Karalystės vyriausybės pranešimas, „[UK to bolster defensive aid to Ukraine with new £100m package](#)“, 2022-04-08.
- ³⁶ Gazeta Prawna, „[Polska dołączy do gwarantów ewentualnego porozumienia Ukraina-Rosja](#)“, 2022-03-24.
- ³⁷ The Polish Institute of International Affairs, „[Potencjał wsparcia UE dla walczącej Ukrainy](#)“, 2022-04-08.
- ³⁸ POLITICO, „[Poland’s 10-point plan to save Ukraine](#)“, 2022-03-25.